



LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 7. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Augstākās tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 112/2021),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu izvērtēt Civilstāvokļa akta reģistrācijas likuma 3. panta pirmās un trešās daļas, ciktāl tās neparedz tādu civilstāvokļa akta veidu, kas ļautu reģistrēt viendzimuma pāra ģimenes attiecības, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 110. panta pirmajam teikumam.

2. Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 3. panta pirmā daļa noteic, ka civilstāvokļa aktu reģistrē dzimtsarakstu iestāde, sastādot, aktualizējot vai atjaunojot

laulības, dzimšanas vai miršanas reģistra ierakstu, uz kuru pamatojoties iesniedz civilstāvokļa akta reģistrāciju apliecināšu dokumentu.

Savukārt atbilstoši šā likuma 3. panta trešajai daļai dzimtsarakstu nodaļa reģistrē laulību, paziņoto dzimšanas un miršanas faktu, aktualizē un atjauno civilstāvokļa aktu reģistra ierakstu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot administratīvo lietu. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 2. punktam pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot administratīvo lietu kasācijas kārtībā, uzskata, ka norma, ko iestāde ir piemērojusi vai kas administratīvajā tiesas procesā būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam).

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir administratīvā lieta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu juridiski nostiprinātas pieteicēju – divu viena dzimuma personu – ģimenes attiecības. Dzimtsarakstu iestāde esot atteikusies reģistrēt pieteicēju ģimenes attiecības. Kā norāda Pieteikuma iesniedzēja, Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 3. panta pirmajā un trešajā daļā noteiktais

reģistrējamo civilstāvokļa aktu uzskaitījums neietverot tādu civilstāvokļa akta veidu, kas ļautu reģistrēt viendzimuma partneru ģimenes attiecības. Šāds tiesiskais regulējums neatbilstot Satversmes 110. panta pirmajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 1. pantā ietverto cilvēka cieņas principu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu tiesas uzskats par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmei ir juridiski jāpamato. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir juridisko argumentu kopums, kas ir nepieciešams un vienlaikus arī pietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Satversmes 110. pants kopsakarā ar Satversmes 1. pantā ietverto cilvēka cieņas principu uzliek valstij pienākumu aizsargāt arī viendzimuma partneru veidotas ģimenes, ja vien šo pāri saista ciešas personiskas saites, kuru pamatā ir sapratne un cieņa. Viens no šā pienākuma saturu veidojošajiem elementiem esot tas, ka viendzimuma partneru ģimenes attiecības ir iespējams reģistrēt vienotā valsts reģistrā. Tomēr valsts šo pienākumu neesot izpildījusi, jo šobrīd viendzimuma partneru ģimenēm neesot iespējams juridiski nostiprināt savas ģimenes attiecības, reģistrējot tās vienotā valsts reģistrā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 110. panta pirmajā teikumā noteiktais likumdevēja pienākums nodrošināt ģimenes juridisko aizsardzību prasa noteikt sociālajā realitātē pastāvošo ģimenes attiecību tiesisko regulējumu, proti, noteikt šo attiecību dalībnieku personiskās un mantiskās attiecības. Likumdevējam ir tiesības noteikt tādu ģimenes attiecību tiesisko regulējumu, kas ir balstīts uz objektīviem un pamatotiem kritērijiem. Likumdevējam ir pienākums ņemt vērā šo attiecību specifiku, tai skaitā arī šo attiecību dalībnieku un situāciju atšķirības, kas prasa nodrošināt atbilstošu ģimenes attiecību tiesisko regulējumu. Satversmes tiesa arī secināja, ka šobrīd Latvijas tiesību sistēmā pienākums nodrošināt ģimenes juridisko aizsardzību nav izpildīts. Tāpat Satversmes tiesa vērsa uzmanību uz to, ka šā pienākuma izpildei nepieciešams saprātīgs laiks un likumdevējam ir zināma rīcības brīvība attiecībā uz ģimenes attiecību tiesiskā regulējuma formas un satura

noteikšanu. Proti, nosakot ģimenes attiecību tiesisko regulējumu, likumdevējs ir tiesīgs izvēlēties dažādus risinājumus, ja vien attiecīgais tiesiskais regulējums nodrošina personām iespēju juridiski nostiprināt savas ģimenes attiecības un tikt valsts atzītām par ģimeni (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2019-33-01 12.3., 14.2. un 15. punktu, kā arī 2021. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-34-03 10.2. punktu*).

Pieteikumā ir norādīts uz Satversmes 110. panta pirmā teikuma un Latvijas starptautisko saistību civiltiesību jomā saturu, Pieteikuma iesniedzēja ir atsaukusies arī uz Satversmes tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas un citu valstu konstitucionālo tiesu judikatūru lietās par viendzimuma partneru ģimenes dzīvi. Tomēr pieteikumā nav sniegti juridiski argumenti par to, kādēļ uz Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošās lietas apstākļiem nebūtu attiecināms minētajās Satversmes tiesas atziņās norādītais par likumdevēja rīcības brīvību viendzimuma partneru ģimenes attiecību tiesiskā regulējuma formas un satura noteikšanā. Proti, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka viendzimuma partneru ģimenes attiecību tiesiskā aizsardzība būtu jānodrošina tieši ar reģistrāciju civilstāvokļa aktu reģistrā un tādējādi nav pamatots tas, ka tieši pieteikumā apstrīdētās Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma normas neatbilst Satversmei.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Augstākās tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 112/2021).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova